

Advies : Een positieve sportclubcultuur creëren in het respectvol omgaan met officials

Een positieve sportclubcultuur omtrent officials betekent dat het voor iedereen in de club vanzelfsprekend is dat met respect wordt omgegaan met elke official op elk moment.

Een official die aangesteld is voor een wedstrijd is steeds te gast bij de sportclub waar de wedstrijd doorgaat. Het is niet zo dat een official naar zijn eigen club gaat en daar een wedstrijd in goede banen leidt zoals een sporter wel naar zijn eigen club gaat. Daarom is het van groot belang dat elke sportclub respect voor alle officials hoog in het vaandel draagt.

Het is van belang dat sportclubs een totaalaanpak nastreven omtrent respect in de sportclub. Dit is heel wat effectiever dan enkele alleenstaande acties specifiek rond officials. Ook zullen omstaanders makkelijker reageren op afwijkend gedrag wanneer ze het gevoel hebben dat de volledige sportclub achter hen staat.

Officials nemen constant beslissingen en nemen vaak ook een sanctionerende rol op. Het is dan ook aan de sportsector om omstaanders en sporters te motiveren om beslissingen te aanvaarden en de official te respecteren.

Tot slot is official zijn meestal een hobby. Door het uitvoeren van zijn hobby zorgt de official er voor dat duizenden anderen hun sportieve hobby kunnen uitoefenen. Bijgevolg spelen officials een belangrijke sociale rol en zijn ze één van de belangrijkste facilitatoren van sportieve activiteiten.

Veel gestelde vragen

I. **Wat is de meerwaarde voor een sportclub om in te zetten op een positieve cultuur omtrent officials?**

1. Solidariteit

In veel sporttakken is het voor sportclubs verplicht om een bepaald aantal aangesloten officials te hebben. Elke sportclub probeert er dus voor te zorgen dat de poule van actieve officials zo groot mogelijk blijft. Op deze manier kan elke sportclub voldoende officials inschrijven. Als officials zich goed voelen, tevreden zijn en gerespecteerd worden zullen ze langer actief blijven.

Een positieve cultuur omtrent officials zal ervoor zorgen dat rekrutering van officials succesvoller verloopt.

2. Leren omgaan met beslissingen als onderdeel van educatie

Sportclubs hebben een belangrijke rol in het begeleiden van jonge kinderen. Bijvoorbeeld om jongeren te leren omgaan met genomen beslissingen waar ze het niet altijd mee eens zijn. Ze leren dat iedereen fouten kan maken en dat ze hier op een positieve manier mee kunnen omgaan. De sportclub is dan ook een goede setting om deze vaardigheden aan te brengen.

3. Focus op ontwikkeling

Naast de ontwikkeling als persoon is de sportieve ontwikkeling natuurlijk ook belangrijk. Om op die ontwikkeling(en) te kunnen focussen is het belangrijk dat sportclubs niet hoeven bezig te zijn met ongewenst gedrag ten opzichte van officials, zoals (verbale) agressie. Zo kan de sportieve ontwikkeling gebeuren zonder frustraties en in een goede sfeer.

4. Imago en identiteit van de sportclub

Zorgen voor een positieve sportclubcultuur rond officials is een goede manier om zich als club te differentiëren. Men kan zich zo op een bepaalde manier positioneren tegenover andere clubs en tegelijk een voorbeeld zijn (leading by example). Het is positief voor het imago van de sportclub.

II. Hoe ga je er als sportclub mee om wanneer zich een situatie voordoet waarbij niet respectvol wordt omgegaan met officials?

Het is van belang regels vast te leggen rond respectvol omgaan met officials voor alle betrokkenen (sporters, trainers, lesgevers, beleid, ouders, publiek). Deze regels zijn cruciaal om op terug te vallen wanneer onrespectvol gedrag plaatsvindt. Deze regels kunnen gebundeld worden in een gedragscode.

Communiceer deze gedragscode aan het begin van het sportjaar.

Daarnaast is het ook van belang een stappenplan te hebben voor wanneer een dergelijke situatie zich voordoet. Bepaal in het stappenplan onder meer wie van de sportclub aangewezen is om in te grijpen bij een crisissituatie en hoe op dergelijk moment kan gereageerd worden.

1. Aanvang van de wedstrijd

Bij de aanvang van een wedstrijd is het belangrijk elke betrokkene te wijzen op zijn verantwoordelijkheid om zich respectvol te gedragen. Dit maakt onmiddellijk duidelijk welk gedrag van iedereen verwacht wordt.

2. Kijk niet weg!

Bij een geval van onrespectvol gedrag is het cruciaal niet weg te kijken en wel op te treden, te reageren!

(Verbaal) geweld of (verbale) agressie kan niet getolereerd worden en er moet ook een duidelijk signaal gegeven worden, zowel naar spelers, ouders, trainers als supporters.

Op de vraag of de wedstrijd moet worden stilgelegd bij onrespectvol gedrag is geen eenduidig antwoord mogelijk. Dit moet steeds de beslissing blijven van de official. Wel moet de official worden gesteund wanneer hij of zij daadwerkelijk kiest om de wedstrijd stil te leggen.

In sommige omstandigheden neemt een vrijwilliger ter plaatse de rol van official op zich. In dat geval neemt de club de vrijwilliger extra in bescherming wanneer nodig.

3. Bemiddelen

Nadat je als club hebt ingegrepen is het belangrijk om de situatie in kaart te brengen en te bemiddelen tussen de betrokkenen zonder een oordeel te vellen.

Je kan de betrokkenen aansporen om zich te verontschuldigen of minstens stil te staan bij hun gedrag. Hierbij speelt de gedragscode een belangrijke rol. Op basis van die regels kan geoordeeld worden over wat gebeurd is en de impact ervan.

4. Gesprek achteraf

Na een moment waarop je als sportclub hebt moeten ingrijpen is het aangewezen met alle betrokkenen nog even in gesprek te gaan. Kader waarom bepaald gedrag niet ok was. Je kan daarbij opnieuw verwijzen naar de gedragscode.

III. Welke acties kan je als sportclub opzetten om de toeschouwers en sportouders mee te krijgen én te betrekken in het creëren van een positieve cultuur m.b.t respectvol omgaan met officials?

1. Laat de omstaanders in de huid van de official kruipen

Motiveer personen die normaal omstaander zijn bij wedstrijden om zelf de rol van official op te nemen. Dit kan bijvoorbeeld bij een wedstrijdje op training of bij een (recreatief) toernooi of competitie. Zo kunnen zij zelf voelen hoe het is om official te zijn en zal het respect voor officials toenemen.

Mogelijk kan het ook bijdragen tot de rekrutering van nieuwe officials. Clubs kunnen door het organiseren van korte infomomenten voor omstaanders over de spelregels voorkomen dat ze het spel niet begrijpen en ongepaste opmerkingen geven tijdens wedstrijden. Voldoende spelregelkennis ontbreekt vaak en ligt zo aan de basis van foute beoordelingen van spelsituaties.

Goede praktijk

Het is niet altijd makkelijk om mensen te overtuigen de rol van official op te nemen. Daarom heeft Rugby Vlaanderen een Virtual Reality Game ontwikkeld om te kunnen tonen hoe het is om official te zijn. Dit is een laagdrempeligere manier om omstaanders kennis te laten maken met de rol van de official. Ze moeten namelijk niet meteen official zijn in een echte wedstrijd maar kunnen eerst kennismaken in een virtuele setting.

2. Informeer de omstaanders

Organiseer sessies bij de aanvang van het sportjaar waarin omstaanders worden gebriefd. Voor welke waarden en normen staat de club? Wat verwacht de club van de omstaanders? Welk gedrag wordt niet aanvaard?

Het begin van het sportjaar is hiervoor het ideale tijdstip, maar dit herhalen doorheen het sportjaar is minstens even belangrijk.

Belangrijke zaken tijdens deze infomomenten:

- Omstaanders moeten elkaar kunnen aanspreken op het gedrag dat ze stellen;
- Geef aan de omstaanders mee dat teleurgesteld zijn met wat er gebeurt perfect kan én normaal is, maar dat je niet boos mag zijn op diegene die over spelsituaties of scores beslist.

3. Breng de official in beeld

Gebruik posters, slogans en campagnes die de nadruk leggen op het menselijke aspect van de official en het feit dat mensen fouten kunnen maken. Hang deze op in de kantine, sportzaal, parking,...

Ook het voorstellen van de official(s) aan de toeschouwers voor de wedstrijd helpt om de official dichter bij de omstaanders te brengen.

Reserveer wat plaats in de nieuwsbrief, op de website of in het clubkrantje om een official in de kijker te plaatsen.

4. Stimuleer omstaanders tot positief gedrag

Enkele tips:

- Moedig omstaanders aan om andere omstaanders erop te wijzen wanneer ze ongewenst gedrag stellen;
- Bepaalde ouders/toeschouwers kan je een specifieke rol geven als opzichter/aanspreekpunt;
- Via de omroeper kan men wijzen op de plichten van de omstaander en op de taken van de official en het respect dat daarbij wordt verwacht van de omstaanders.

Wanneer men sportouders en/of toeschouwers op hun gedrag wijst is het wel belangrijk dat deze vooraf kennis hebben genomen van welk gedrag de sportclub van hen verwacht. Daarom is het infomoment bij het begin van het sportjaar en het meegeven van de gedragscode cruciaal.

Daarnaast is het aan te raden de waarden en normen van de sportclub ook gedurende het sportjaar in de kijker te zetten.

Tip: doe dit op een ludieke manier, bijvoorbeeld door de normen en waarden af te beelden op de sportuitrusting, op bierviltjes in de kantine, op de T-shirts van de vrijwilligers, een banner in de sportzaal of op het sportveld,...

IV. Welke acties kan je als sportclub opzetten om de sporters mee te krijgen én te betrekken in het creëren van een positieve cultuur m.b.t respectvol omgaan met officials?

1. Laat de sporter in de huid van de official kruipen

Laat sporters zoveel mogelijk en op een laagdrempelige manier official zijn, bijvoorbeeld bij een training of recreatieve competitie. Zo kunnen zij op een ongedwongen manier ervaren wat het is om official te zijn.

Motiveer als club jongeren om official te worden. Ondersteun en begeleid hen als jeugdofficial. De ervaringen die ze daarbij opdoen helpen enerzijds om te begrijpen hoe het is om official te zijn en anderzijds helpt de spelregelkennis die ze zo opdoen om beslissingen van officials beter te begrijpen.

Goede praktijk

Heel wat sportfederaties zetten reeds in op jeugdofficials. Dit betekent dat men jonge sporters aanmoedigt om de rol van official op te nemen.

Belangrijk daarbij is dat de jeugdofficial niet aan zijn lot wordt overgelaten. Een meer ervaren begeleider die nauw in contact staat met de jeugdofficial en hem als vertrouwenspersoon bijstaat is heel belangrijk voor de ontwikkeling van de jeugdofficial. Ook moeten zij enkel worden ingezet op een niveau dat past bij hun ervaring en kunde.

2. Leer sporters de spelregels

Besteed naast de fysieke en technische opleiding van de sporter ook aandacht aan de theorie. Spelregelkennis is belangrijk om de sport (in competitie) uit te oefenen en vergroot het begrip voor (correcte) beslissingen van de official.

Tip: Spelregelkennis van de sporters bijschaven hoeft niet hetzelfde te zijn als saaie theoretische lessen. Dit kan op een leuke en interactieve manier en eventueel geïntegreerd in de fysieke of technische trainingen. Zo krijgen de spelregels een positieve connotatie.

Het helpt ook om in die spelregeltrainingen officials te betrekken. Dit heeft voordelen voor beide partijen. De officials kunnen de spelregels delen en de sporters en officials komen met elkaar in positief contact.

Tot slot is het ook mogelijk om de spelregelkennis te vergroten door de sporters te motiveren om hun spelregelkennis bij zichzelf te testen en te belonen wanneer ze zo'n test hebben gedaan, ongeacht het resultaat.

3. Breng de sporter en de official dichter bij elkaar

De afstand tussen sporters en officials kan worden verkleind en het onderling respect vergroot door op (fysieke) trainingsmomenten samen te werken (en niet alleen in het heetst van de strijd) of door samen een fair play of respect code op te stellen.

Een hand schud-actie opzetten kan ook helpen om het respect tussen sporter en official te vergroten.

4. Beloon positief gedrag

Positief gedrag belonen is daadkrachtiger dan negatief gedrag bestraffen. Denk bijvoorbeeld aan een jaarlijkse trofee voor de speler en/of team dat zich positief onderscheidt door loyaal gedrag ten aanzien van officials. Of aan het bedanken van een clublid dat zich positief heeft opgesteld bij een geval van onrespectvol gedrag naar een official.

V. Verantwoordelijkheid van de sportclub

Als sportclub is het van belang aandacht te hebben voor de faciliteiten die de official worden aangeboden. Bijvoorbeeld de kwaliteit van de kleedkamer voor de officials, faciliteiten aangepast voor vrouwen,...

Ook erkenning geven voor het werk dat de official doet, is hierbij belangrijk. Dat kan door een simpele dankjewel, een attentie voor de official of met het aanbieden van een consumptie.

Goede praktijk

Volleybal Vlaanderen heeft reeds enkele jaren 'Richtlijnen voor clubs i.v.m. onthaal en begeleiding van de scheidsrechter(s)' opgesteld. Hierin wordt de thuisclub gevraagd een goede gastheer te zijn voor de official(s). Dit zowel voor, tijdens als na de wedstrijd.

Zo wordt gevraagd een begeleider aan te stellen die de scheidsrechter begeleidt naar de kleedkamer en klaar staat bij vragen of problemen voor de wedstrijd. Tijdens de wedstrijd moet er een terreinafgevaardigde zijn ter ondersteuning van de official. En ook na de wedstrijd wordt de begeleider verwacht de scheidsrechter praktisch bij te staan.

Referentielijst

- **Why Do Sports Officials Dropout?**, Dosseville, F., Rioult, F. en Laborde, S., 2013.
- **Slachtofferschap van agressie bij en impact van voetbalgerelateerd geweld op voetbalscheidsrechters.**, Visschers, J., 2015.